

.....

GEDIGTE

<i>Hennie van Coller</i>	
November (Groningen, November 2002)	191
Dood	191
<i>Thinus van der Merwe</i>	
Myn	192
<i>Johann Lodewyk Marais</i>	
Ná 'n besoek aan Kaapstad	193
Duthie se korallina (<i>Duthiophycus setchellii</i>)	193
Bloublasie (<i>Physalia physalis</i>)	193
Boosoog-blaasoppie (<i>Amblyrhynchotes honckenii</i>)	194
<i>Christine Barkhuizen le Roux</i>	
Skemerkombuis	194
<i>Hennie Aucamp</i>	
Maaifoeries (skrikversies vir volwasse kinders)	195
<i>N.C.T. (Nicholas) Meihuizen</i>	
Lorca versions	
Casida of the rose	200
Gacela of the Dark Death	201
Somnambular Ballad	202

Die rubriek *Litera* word finansiëel gesteun deur die Vodacom
Foundation /

The section *Litera* is financially supported by the Vodacom
Foundation

Rubriek vir skeppende werk

Litera is 'n rubriek vir die publikasie van skeppende werk in al die tale wat gewoonlik in *Literator* gebruik word. Die Redaksie wil daarmee 'n geïntegreerde beeld skep van die verskeidenheid nuwe skryfwerk wat Suid-Afrikaanse skrywers kan bied.

Die Redaksie kan met vreugde aankondig dat 'n kontantprys toegeken gaan word aan die beste bydraes in die loop van 'n jaar. Een prys sal toegeken word vir die beste bydrae deur 'n debutant en 'n tweede vir die beste bydrae deur 'n meer gevestigde skrywer.

Skrywers word daarom uitgenooi om korter skeppende werk voor te lê vir plasing in hierdie rubriek. Dit kan gedigte of kortverhale wees, maar drama- of romanfragmente en eksperimentele tekste is ook welkom. Bydraes word deur die redaksie gekeur, maar geen korrespondensie kan daarvoor gevoer word nie. Vier kopieë van elke bydrae, in dubbelspasiëring getik, moet voorgelê word. Die naam en adres van die insender moet regs bo-aan die eerste blad van gekramde tekste en op elke los vel vermeld word. **Verstrek ook 'n telefoonnommer, faksnommer en e-posadres waar u bereik kan word.**

Stuur alle bydraes aan die Hoofredakteur, *Literator* (629), Buro vir Wetenskaplike Tydskrifte, Privaatsak X6001, Potchefstroom 2520.

Section for creative writing

Litera is a section for the publication of creative writing in all the languages that *Literator* usually caters for. Through this section the Editorial Board want to present an integrated image of the diversity of new writing by South Africans.

The Editorial Board is pleased to announce that a cash prize will be awarded for the best contributions for a specific year. One prize will be awarded for the best debut contribution and one for the best contribution by a more established author.

Writers are therefore invited to submit shorter creative work for publication in this section. Poems and short stories are welcome, but also play and novel fragments and experimental texts. Contributions are refereed by the Editorial Board, but we cannot enter into correspondence about the work submitted. Four copies of each contribution, typed in double spacing, should be submitted. The name and address of the author should appear at the top right of the first page of stapled text and on every loose sheet sent in. **Please include a telephone number, a fax number and an e-mail address where you can be contacted.**

Send all contributions to the Editor-in-Chief, *Literator* (629), Bureau for Scholarly Journals, Private Bag X6001, Potchefstroom 2520.

Reglement: Litera-pryse vir kreatiewe skryfkuns

1. Die Redaksie van *Literator* ken jaarliks, uit geld bewillig deur die Nasionale Kunsteraad, twee pryse toe vir die beste bydraes vir 'n kalenderjaar in die rubriek "Litera".
2. Hierdie pryse sal bekendstaan as die Litera-pryse vir kreatiewe skryfkuns.
3. Die waarde van die pryse hang af van die grootte van die toekenning deur die Nasionale Kunsteraad.
4. Twee pryse word toegeken, een vir skrywers wat reeds 'n bundel in die betrokke genre gepubliseer het, en een vir skrywers wat nog nie 'n bundel gepubliseer het nie (d.w.s. wat as debutante beskou word).
5. Die Redaksie bepaal aan wie die pryse toegeken word, en die Redaksie kan buitebeoordelaars gebruik om met die beoordeling behulpsaam te wees. Die beslissings van die Redaksie is finaal en geen korrespondensie sal daarvoor gevoer word nie.
6. Die Redaksie behou hom die reg voor om vir 'n spesifieke jaar of vir 'n spesifieke kategorie nie 'n prys toe te ken nie of om 'n prys onder verskillende skrywers te verdeel.
7. Die name van die skrywers aan wie die pryse toegeken is, sal bekendgemaak word in die eerste uitgawe van *Literator* van die daaropvolgende kalenderjaar.

Rules: Litera Prizes for Creative Writing

1. The Editorial Board of *Literator* yearly awards two prizes for the best contributions for a calendar year in the section "Litera" from money granted by the National Arts Council.
2. These prizes will be known as the Litera Prizes for Creative Writing.
3. The size of the prizes will depend on the grant received from the National Arts Council.
4. Two prizes will be awarded, one for writers who have already published a collection in the genre concerned, and one for writers who have not yet published a collection (that is, who are regarded as making their *début*).
5. The Editorial Board determines to whom the prizes will be awarded, and it may appoint external judges to help with the evaluation of contributions. The decisions of the Editorial Board are final and no correspondence on this matter will be entered into.
6. The Editorial Board reserves the right to make no award for a particular year or in a particular category or to divide a prize among different authors.
7. The names of the authors to whom the awards have been made, will be published in the first issue of *Literator* of the subsequent calendar year.

Hennie van Coller

November

Groningen, November 2002

Ou Bloem die had het altyd
oor die reën en óók
oor November.
So inkanteer hy oor die leë hart
– bedoel hy fles?
en Oubaas Dood wat soos
'n hoer min prysgee, maar bly loer.
Vir Baas Wyk is herfs weer
geen eind-punt nie, maar die
begin van één groot opklim na die Sin!

Gehul in sjaal en pet en gladde stewels
tree ek versigtig in die stad van newels.
Oordink die woorde van die here agter my;
ontwyk behendig hondepoepe voor my.

Deur vlae wind en flardes reën
neem gedagtes vorm aan:
dat dood die teenpool is van lewe
en droe-fe-nis die hart van “alle mooi gegewe”
– dis kak: gewoon en kort en klaar.
Blaas uit die snot, skud skoon die hare.
November is bloot die maand vir *klare*.

Dood

Dood, jy is 'n palindroom
'n jammerlik gestolde stroom!
Jy sluit verbasing (en ekstase) toe
en klink amper soos stoot
én droom én boom én brood/
Maar by diesulkes is groei en krag,
Beweging en – helaas – soms ook ellendes.
By jou is daar net die inkluis van legendes.

Thinus van der Merwe[†]

Myn

“Vala my Booi, vala., Die baas wil gaan werk”
Soos ’n tronkdeur slaan die hysbak toe
Veertig strak gesigte maak asof hulle vir die grappie lag
(Elke oggend se ding)
Die sonlig verdwyn terwyl die hok ons hel toe vat
Nog ’n dag begin
Styf staan die manne, stamp mekaar vir plek
Kru grappies verskuil die bang
Die laaste een wat begrawe is, se gesig is nog te vars
”Wou mos nie vir my pa luister toe hy sê ek moet leer nie,
sou suffer ek maar elke dag hier in die gat”

Ja Oom, ek voel ook so.

Met die sweet van die aangesig word die werk gedoen
Bloed meng met stof en word goud
Hoekom het die wyse man tog nie vir die Here
’n ander persent gebring nie
Nou wil almal van dit hê

In tunnels en gate
Met bore en beitels
Jy kan dit nie eers sien nie
Maar ons weet dis daar
(die manager sal mos nie lieg nie)

Die sonlig skyn jou blind
Meeste gryp ’n gwai
En blaas behaaglik die eerste trek die lug in
Changehouse-koffie soos nektar
Die warm water stroom die styf uit die lyf uit
Nou nog die papier

Na werk ’n dop by die klub om moed te skep
More maak ons weer so
En more se more
Grawe ons loon uit klip uit
Manne van die manne
Bar en hard
Met linte vir are
En erts vir ’n hart

† 17 Okt. 1963 – 25 April 2002

Johann Lodewyk Marais

Ná 'n besoek aan Kaapstad

“Ek hou nie van die inkyk in die see
en die afloer van haaie nie,” sê sy.
“Daar is 'n klomp ou digters in die Kaap
wat daarvoor kan skryf. Los dit vir hulle.
Waarom skryf jy nie liever oor berge,
die kremetarte teen die Limpopo
en die dorre Vrystaatse vlaktes nie?
Moet jý opsluit die walvis se beentjies
loop tel en segoed begin versamel?”

Duthie se korallina

Duthiophycus setchellii

Ek soek in die bundels om my
'n aanknopingspunt vir dié vers
oor die skaars, gelitte rooiwier
uit branderbespoelde sloepe
laag af in die getygebied
wat ek graag digterlik wil ken,
maar daarvoor het nog geen digter
ooit 'n dooie woord gerep nie.

Bloublasie

Physalia physalis

Dié uitgerekte blou kougom
is deur 'n sterk landwaartse wind
op die sand voor my uitgewaai.
Ek herkou nog die gedagte
dat die opgeblaasde borrel
met die tandmerke aan die kant
deur die weerbarstige lippe
van die sikloon gesidder het.

Johann Lodewyk Marais

Boosoog-blaasoppie

Amblyrhynchotes honckenii

Hy grawe hom onder die sand
in die vlakke riviermond in
toddan net die oë uitsteek.
Skiet dan uit daardie lêplek uit
om die sloom bodembewoners
met sy snawelbek op te raap.
Hier word ek met 'n bose oog
en opgeblasenheid begroet.

Christine Barkhuizen le Roux

Skemerkombuis

die dag lê skuins
agter die ruitgordyn
klik water
in 'n afvoerpyp

bo-op die greinhoutblad
groenertjies in 'n kom

stil middag
in emalje uitgedop

Hennie Aucamp

Maaifoeries

skrikversies vir volwasse kinders

Vir David Pepler, diere- en kinderkenner

'n Wenkie vooraf

Elke versie het 'n lessie
as jy daarna wil soek,
maar kry jy een, smyt weg
of ruil dit in op koek.

1. *Die maaifoerie-nes*

Wat broei daar uit in 'n maaifoerie-nes?
Uit twee dosyn eiers of somtyds net ses?
Spektakels en akels, getrou aan hul aard:
party is gepluim en ander bebaard.

2. *Die maraboe*

Sy skilferkop
is yl behaar
tog weet hy hoe
die maraboe.

Hy staan gestelt
en lyk beswaar
al weet hy hoe
die maraboe.

Sy bloedrooi lel
kan krimp en swel
hy weet mos hoe
die maraboe.

Sy snawelspies
voer spitsberaad
hy weet net hoe
die maraboe.

'n Moggelvis
peul uit sy bek
hy smul en hóé
die maraboe.

Teen dusketyd
hoor jy hom loei
en steun en "hoe"
die maraboe.

Vermý hom, kinders
dis my raad
vlug oop en toe
vir die maraboe.

3. *Barbirussa alfarus*

O kinders loer deur jul vingers
die *Barbirussa* is geen gesig,
sy hoektande boor deur sy bokaak
en buig dan weer weg van die lig.

En boonop is hy grou en verrimpel
en sy vleis na bewering onrein,
tog heet hy in Hollands-Oos-Indië
gemeensaam en lief: *herteswyn*.

4. *Die woknakwyf*

Die woknakwyf rig haar horing
teen die volmaan, hoog in die lug,
en skrou soos 'n stokou contralto:
"O bring my geliefdes weer terug!"

5. *Katjiesaffraan*

Nuuskerigheid het hom geslaan:
hy wou te veel weet van saffraan;
en weet weet hy nie, dié Kaatjie,
vir altyd geskors van die Baan.

6. *Die boomdas*

Die boomdas wou mos AWOL
en kyk waar sit hy nou –
hy hunker terug na skeure
waar aardse dassies hou.

7. *Dasadder*

Afrika skep talle mites
so oer as die hart kan verlang:
'n speelse ou adder uit Eden
dra maskers as hy wil gaan vang.

8. *Otterman*

Sy vag is basrooi gehenna
maar net vir die paringseisoen,
die wyfies vind hom onweerstandbaar:
sy triek het dit weer eens gedoen.

9. *Husse*

Og, lánk, lánk gelede
toe husse nog ore had
was dié ore gesog by dommes
en was dit hul *jour du plat*.

Maar loop jy vandag met 'n windbuks
en 'n teleskoop daarby
sal jy in die wye wêreld
geen orige husse meer kry.

10. *Die bakatel*

Die bakatel het skubbe
wat hy versigtig tel
'n rykdom koperrooie –
tot hy die jaar vervel.

11. *Die skobbejacques*

Die skobbejacques het pluime
maar dié is nie vir pluk –
'n jacques kan sommer styfskop
as jy hardhandig ruk.

12. *Die likkemand*

Sy lus hang uit, en ook sy tong,
'n kartelkrul, net soos 'n wrong.
As hy nie lek, wórd hy gelek:
sy tweede naam is *gladdebek*.

13. *Die huidjiehu*

'n Huidjiehu kan bly wees
hy haal die WAT
want huidjies is amegtig,
bekrompe en verleë.

14. *Die wit ut*

Die ut is 'n mens
maar meesal 'n vis
wat krepeer in die dieptes
waar dit stikdonker is.

Die ut is 'n bleeksiel,
sy sig is beperk,
en sy lewe is om
voor hy dit kan verwerk.

15. *Die gomtor*

Die gomtor is 'n taai student
wat heeldag knip en plak;
sy rakke vol resensies
het reeds 'n vloer laat sak.

16. *Die kakapoet*

Die kakapoet
dra gee kappie of hoed
die son brand hom weg
in sy felle gloed.

Maar net soos 'n bol
loop die poetjie weer uit
met spigtige ore
en 'n wikkelsnuit

17. *Die marter*

Die marter sien reikhalsend uit
na sy posthume lewe
en dink hy net aan malse skouers
begin hy sommer bewe.

18. *Die kokdor*

Die kokdor is 'n goue kok,
hy kry sy makkers taks voor stok
en dié speel saam – en wie sal nie? –
die kokdor is 'n goue kok.

Maar as 'n kokdor lyf kry,
hy swel tot kokkedoor,
is van sy goue ure
geen enkele meer oor.

Die kokkedoor moet pa staan
vir dortjies by die vleet.
Ag, had hy maar in blyer dae
Van kinderlas geweet.

19. *Die walgwors*

Die wyfie gee klokslag geboorte
aan iets wat jou bloed wil laat stol:
'n walgwors met ore en spriete
en oë wat blindelings rol.

Pasop, pasop vir 'n walgwors!
Dit knyp en dit knou en verniel
en soek, op grond van vibrasies,
die kronkelpad na jou siel.

20. *Die nagmerrie*

Wie kom daar gejaag uit die duister?
'n Elf of 'n ruie ou tang?
Hy ry jou met springteuels en spore
en piets met sy peits oor jou wang.

Nawoordjie

Die nag het gedaal oor die aarde
en weg is die liewe ou son;
tyd om te doekies, my kleingoed:
maar sluk eers 'n kwart Mogadon.

N.C.T. (Nicholas) Meihuizen

Lorca versions

Casida of the rose

The rose
not looking for dawn:
nearly eternal on its branch,
it sought something else.

The rose
not looking for learning or shadow:
limits of flesh and dream,
it sought something else.

The rose
not looking for the rose:
immobile in the sky,
it sought something else.

N.C.T. (Nicholas) Meihuizen

Gacela of the Dark Death

I want to sleep the sleep of the apples,
To leave the tumult of cemeteries.
And I want to sleep the sleep of that child
Who needed to slice his heart on high seas.

Do not repeat that the dead don't lose blood;
That the rotting mouth keeps begging for water.
I don't want to know of the tormenting grass,
Of the snake-mouthed moon that works before dawn.

Though I'd sleep for a while, know I'm not dead;
There's a stable of gold between my lips;
And I am small, when friend of the westerly;
And I'm immense, when a valley of tears.

Cover me close with a veil when the morning
Throws those fistfuls of ants at me;
And steep my shoes in the hardest water
To make its scorpion pincers slip.

Because I'd sleep the sleep of the apples,
To free me of earth and bring me some peace;
Because I'd live with that shadowy child
Who wanted to slice his heart on high seas.

N.C.T. (Nicholas) Meihuizen

Somnambular Ballad

Green, green,
I want you green.
Green wind. Green branches.
The ship on the sea
and hooves on the mountain.
With her waist in shadow
she dreams on the porch,
green flesh, hair green,
and cold silver eyes.

Green, green,
I want you green.
Under the moon,
the gipsy moon,
things gaze upon her,
things she can't see.

Green, green,
I want you green.
Huge stars of white frost
rise up with the fish
that clears dawn's path.
The fig-tree rubs air
with its sand-paper leaves,
and the mountain's a cat,
bristling with aloes.
But who's going to come?
And from where will he come?
She stays on her porch,
green flesh, hair green,
dreams bitter-sea dreams.

'Compadre, I'd change
my horse for your house,
my saddle for a glass,
my knife for your rug.
Compadre, I've come
from the passes of Cabra,
all bloody and bleeding.'
'If I could, young man,
I'd do it at once.
But I'm no longer
the I that I was,
nor is my house mine.'
'Compadre, I'd die
with plain dignity,
in a good steel bed,
with sheets of Holland.
You see my wound
from breast to throat?'
'Three hundred roses
stain your white shirt.
Your pungent blood oozes
All round your tight sash.
But I'm no longer
the I that I was,
Nor is my house mine.'
'Just let me climb up
to your high veranda;
just let me climb up
to the green veranda.
The moon's veranda
where water resounds.'

Now the two climb up
to the high veranda.
Leaving a blood-trail.
Leaving a tear-trail.
Small tin lanterns
shake on the roof.
And glass tambourines
are wounding the dawn.

Green, green,
I want you green.
Green wind, green branches.
The two friends climb.
A taste of gall,
of mint, of basil,
is blown on the wind.
'Compadre, tell me,
where's your girl,
your bitter girl?
How often she waited,
fresh face, black hair,
on this same green porch.'

Over the brim
of the cistern-well,
rocks the gipsy girl.
Green flesh, hair green,
and cold silver eyes.
The moon's icy thread
holds her clear of the water,
and intimate night's
like a village plaza.
A drunk Civil Guard
is pounding the door.
Green, green,
I want you green.
Green wind. Green branches.
The ship on the sea.
And hooves on the mountain.